

1924. június 25. Szerda
 Új Kelet
 Szerkesztőség
 1078. Budapest, Széchenyi-utca 10.
 Telefon: 877.
 Előfizetési árak
 Egy évre — 750
 Félévre — 380
 Negyedévre — 200
 Egy hónapra — 70
 Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 3 lej
 Bukarestben — 3.50
 Csehszlovákiában
 Egy hónapra — 25 ck
 Egy szám — 1.50 ck

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
 Romániában
 Egész évre — 750
 Félévre — 380
 Negyedévre — 200
 Egy hónapra — 70
 Egy szám ára pályaudvaron és vidéken is 3 lej
 Bukarestben — 3.50
 Csehszlovákiában
 Egy hónapra — 25 ck
 Egy szám — 1.50 ck

1924 június 25 Szerda

Csuj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 139. szám

5684. Szíván 23

Az elyséi kalitka

írta David Lloyd George

Anglia volt miniszterelnöke, David Lloyd George hosszas hallgatás után ismét megszólalt. Ezalkalommal a francia elnökkérdésről mondja el rendkívül érdekes véleményét.

A lázas sietés e rohanó korszakában óriási távolság van Wilson párisi látogatása és Millerand hírtelen bukása között. Mégis ez a két esemény legabb olyan közel van egymáshoz, mint ok és okozat. Régebben a francia köztársaság elnökei — több vagy kevesebb gráciával — az alkotmányos aralkodók szerepét játszották. Poincaré azonban a természet nem predestinálta erre a szerepre. Lohogó energiájú férfi volt, aki szerezésnek érezte magát az elnöki kalitkában. Hiányzott belőle a nyugalommal teljes méltóság. Az elnöki kalitkában való szünetlen fel-aljárkálása, egyik rudról a másikra való szakadatlan ugrálása, az a szokása, hogy papírgolyókból valóságos jégesőt zúdított miniszterekre, hogy tőlük a neki járó tiszteletet kiereszkolja, nevétségessé tették ott, ahol ő őszinte csodálatot vált. Mindez azonban csak a kalitkában játszott le. Poincaré soha sem próbált kitörni a kalitkájából. Egyszer azonban egy másik elnök lépett fel a színpadra: Wilson, akinek a tekintélye valóságos volt és aki úgy látszott, hogy autokratikus hatalommal van felfegyverezve.

Poincarének beáramozott fogságából látni kellett, hogyan rajzolta át elnöktársa a világ térképét, miközben az európai folyók és lakosok jövő sorsát döntötte el és megállapította a határkévek számát és számozását azokban az országokban, amelyeken keresztül visz a Duna útja. Ő döntötte el, hogy a Rajna jövőben Franciaországon, vagy Németországon keresztül folyjon-e. Végül gondosan kidolgozott alkotmányt készített az egész világ számára, amellyel minden időkre meg akarta akadályozni azt, hogy a nemzetek fegyverrel törbessenek egymás ellen. Egész alkotását egyetlen szerződésbe sűrítette össze, amelyet többek között Poincaré miniszterelnökének is alá kellett volna írnia.

Ez a színjáték tulajdonoson sok volt Poincaré egykedvűségének. Míg a másik elnök, az ő riválisa, történetet fabrikált és újjászervezte a kontinenseket, a francia köztársaság elnökének meg kellett elégednie azzal, hogy leveleket intézzen Clemenceau miniszterelnökhöz. A népliga nem izgatta Poincarét és nem igen nyugtalanodott amiatt sem, mi fog történni a karibálakkal a Salamon-szigeteken, a Duna sorsa sem izgatta nagyon, de a Rajna az az ő folyója volt. Wilson elnök pedig a Rajna jogaiba avatkozott be. Az új Poincaré látta lotheringiai házában, hogyan kobozta el Bismarck a Rajnát Németország számára és ő, a felnőtt Raimond Poincaré vissza akarta szerezni a Rajnát. Az Elyséi kalitkafalai béklyóba kötötték Poincaré törekvéseit. Tollával neki-mesidőfött ugyan a kapuőröknek, de hiába, mert a tigris áll kívülről őrt. Amikor Poincaré látta, hogy nem tud megszökni, a hatalmas állatot tanácskozára hívta börtörébe. Rosszul palástolt kedvetlenséggel, de gondos őberséggel jött a tigris és amikor elment, gondosan zárta be maga után a vasajtókat. Míg Poincaré végleg el nem hagyta az Elyséet, addig az alkotmány foglya volt.

De Wilson elnök példája — a látszólagos határtalan tekintély — nem tévesztette el hatását a köztársasági elnöki szék várományosaira. A megüresült trónnak néhány héten keresztül Clemenceau volt a favoritja. Ha Clemenceaut választották volna meg, úgy Franciaország nem olyan elnökhöz jutott volna, aki megelégedett volna a „Roi feineant“ szerepével. Clemenceaunak az volt a szándéka, hogy mindaddig, amíg elnök lesz, ő legyen a köztársaság valódi feje. Így súlyos konfliktus tört volna ki az elnök és az alkotmány között.

A francia politikusoknak azonban — különösen az akkori minisztereknek — semmi kedvük sem volt ezt a kísérletet végigcsinálni. Többek között a Mac Mahonra való emlékezés is segítségükre

volt ebben az elgondolásban. Clemenceaut ismerték és félték. Így Dechanel került Clemenceau helyére, ez pedig nemcsak személyi változást, hanem a kurzus teljes megváltozását is jelentette. A parlamentaris Franciaország nem akart uralkodót és az elnöki autokrácia veszélye hét évre eltörlődött. De a sors összekavarta a hátrákat és Dechanel tragikomikus körülmények között zuhant le hatalmának csúcáról.

Franciaország újra nemcsak az előtt a probléma előtt állt, ki legyen az elnök, hanem hogy milyen hatalommal ruhazzák fel a kormányzókat? A francia parlament egyhangú határozatával Millerandot emelte erre a tisztségre. Semmi kétség sem volt szíránt, hogy Millerand elnöksége nem fog hasonlítani Poincaré egyidejű rettenetességéhez és tehetetlenségéhez. A Poincaré és Wilson hatalma közötti különbség még elég élénken élt az emlékezetében ahhoz, hogy elhatározza, nem fog megelégedni az elnöknek Poincaré-rezim alatti hatalmával. Beszédeiben, amelyeket Evreuxben és másutt tartott, arra engedte következtetni, hogy ő valóban elnök akar lenni. Itt ütközött azonban az első tévedésbe csak azért, mert nem ismerte eléggé önmagát. Lelkében már látta magát, hogy elődjéhez hasonlóan hogyan tejtézik dührohamban, mert miniszterei

saját gondolataikat realizálják le anélkül, hogy az ő tanácsát kikérjék. De ha egyetlen figyelmes pillantást vetett volna a tükörbe, rögtön meggyőződhetett volna arról, mennyire különbözik az ő temperamentuma Poincaré temperamentumától.

Millerand arca a megingathatatlan nyugalmat tükrözi vissza. A külső megjelenése, amint azt az összes barátai jól tudják, szelid és jó lelket takar. Millerandban nincs meg az az idegesség, ami Poincarét annyira jellemzi. Ahhoz pedig, hogy valaki méltósággal foglaljon el egy trónt, legalább is ülni kell tudni rajta, Poincaré pedig folytonosan felugrik. Ha egy ilyen magas pozíciónál mezőgazdasági hasonlatot használhatok, úgy Millerand egy jó kottló. Hatásosan teltette volna be a helyét és meg vagyok arról győződve, hogy tapasztalatának és eszének nagy sulya lett volna miniszterei előtt. Szerencsétlenségére önála is jelentkezett a Wilsonra való emlékezés. Ez a bacillus folyton szaporodott és magas lázt okozott a betegnek. Evreux-ben már a delirium lépett fel és minél inkább közeledtek az általános választások, annál vadabbak lettek a beteg szónoklatai. Ez vezetett azután az elnök időelőtti visszalépéséhez. Millerand távozása Franciaországot újra az alkotmány és a Dawes-javaslat útjára tereli.

Németország önként felajánlotta a leszerelést

A chequersi találkozó első eredménye. Herriot lemondott az angol katonai szövetségről. A Ruhr-vidék kiürítése után is megmarad az ellenőrzés

(Páris, június 24. Az Új Kelet tudósítójától.)
 A francia sajtó nagy jelentőséget tulajdonít a chequersi találkozó eredményeinek. A „Matin“, „Journal“, „Petit Parisien“ és „Oeuvre“ valamennyien remélik, hogy Herriot és Macdonald találkozója kedvező atmoszférát teremtett az angol-francia viszony megjavulására. Az összes lapok leközlük a munkáspárti „Daily Herald“ cikket, mely a tanácskozások programját ismerteti. Eszerint az angol miniszterelnök Anglia támogatásáról biztosította Herriot-t arra az esetre, ha Németország rosszindulatulag késedelmeskednék a jóvátételi fizetésekkel, vagy ha a tulzó német nacionalisták elhatalmasodása katonai veszedelemmel fenyegetné Franciaországot. Ennek ellensében

Herriot elállott a katonai szankciók megállapításától.

A chequersi találkozó során bizonyossá vált az is, hogy Poincaré és Millerand egykori álma megvalósíthatatlan, Anglia nem akar formális katonai szerződést kötni a franciákkal. Macdonald viszont beleegyezett abba, hogy amikor a Dawes-féle szakértői javaslatok életbeléptetésével kiürítik a Ruhr-vidéket, a franciák továbbra is ellenőrzést gyakorolhassanak egyes stratégiai vonalakra. Feltűnő a két miniszterelnöknek az az elhatározása, hogy

Németországot felszólítják a népszövetségbe való belépésre.

Marx kancellár ugyan egyelőre elhárította ezt a meghívást, de a chequersi találkozó Németország irányában tanúsított jóindulatu állásfoglalásának már is megvan az első jelentős eredménye.

Macdonald és Herriot ugyanis kollektív jegyzéket szerkesztettek, amelyet Belgium hozzájárulása után haladéktalanul megküldenek a német kormánynak. A jegyzék ragaszkodik ahhoz, hogy német birodalomban valamennyi vezetőhely jóakarattal és jóhiszeműséggel anyagi tekintetben is lekösse abban az esetben, ha

Németország valóban helyre akarja állítani a normális viszonyt a szövetségesekkel.

Éppezért a jegyzék sürgősen felhívja Németországot, hogy még június 30. előtt adja meg

a választ a nagykövetek tanácsának a lefegyverzéről szóló jegyzékére. Még mielőtt ezt a kollektív jegyzéket végleg megszovegeték volna, Németország már eleget tett a benne-foglalt feltételeknek, hogy ezzel is dokumentálja békekészségét. A londoni „Daily Telegraf“ szerint Macdonald terjedelmes és fontos jegyzéket kapott a német kormánytól a szövetséges katonai ellenőrzésre vonatkozólag. A német kormány elhatározta, hogy diplomáciai konfliktus elkerülése végett

teljesíti a szövetségesek erre vonatkozó követeléseit.

Belgium és Olaszország állásfoglalása az első komoly eredmény után nem lehet kétséges. Herriot és kísérete egyébként Brüsszelbe érkezett, ahol maga Albert király fogadta. A hivatalos megbeszélések ma kezdődnek.

London, június 24. Az alsóházban Lloyd George interpellációjára Macdonald kijelentette, hogy Herriot-val folytatott tanácskozásán megállapodtak egy július 15-én tartandó szövetségi konferenciában, amelyen remélhetőleg az Egyesült-Államok részt fognak venni. A szövetségesek közötti tárgyalások anyagát képezi még az, meghívják-e Németországot is erre a konferenciára, mely

a Dawes-féle javaslatok alkalmazásáról fog tanácskozni.

Miután ezek a javaslatok Németország számára a békeszerződéshez fűződő pótkötelezettségeket állapítanak meg, a szövetségeseknek kötelessége meghatározni azt a módot, ahogyan Németország az új feltételeknek megfelelően.

A „Manchester Guardian“ azt írja, hogy a Ruhr-vidék katonai kiürítésére vonatkozólag

Herriot és Macdonald között véleménykülönbség van.

Herriot csak gazdaságilag hajlandó kiüríteni a Ruhr-vidéket abban a pillanatban, amikor a szakértői jelentés intézkedéseit megvalósították. Macdonaldnak az volt erre az ellenvetése, hogy a Dawes-féle jelentés nemcsak gazdasági, de katonai kiürítést is tervez. Herriot válasza az volt, hogy Franciaország nem adhatja ki kezéből a katonai zálogokat, amíg ellenükben nem kap a biztonságának megfelelő más garanciákat.

4"-TI
 8 és 6 - 65

„Lömaan Akkó!”

Irta dr. Weissburg Chaim

Azok a turisták, akik Románia felől érkeznek Erec Jiszaelbe, a legnagyobb elragadtatással mindig arról a benyomásról beszélnek, amelyet az országba való megérkezésük első pillanatában, az Akkói öböl megpillantása kelt bennök. Az öböl közepén karsu pálmákból álló ligetek adják tudtunkra, hogy az örök nyár birodalmába érkezünk s a ligetektől jobbra és balra egy-egy város fehér falai ragyogtak a déli napsütés keleties pompájában.

Az egyik város Haifa, a másik Akkó. Akkó, — a napoleoni Saint-Jean d'Arc.

Nagy különbség van ma még a két város között s ha mai jelentőségük szerint neveznénk el a világ egyik legrészebb tengeröblét, melynek egymással szemben álló két csücskén a két város fekszik, akkor inkább „Haifai öböl”-nek s nem „Akkói öböl”-nek kellene elnevezni, mint ahogy ma földrajzilag nevezik. Haifa életlőtől lüktető, még az amerikaiaknál is gyorsabb tempóban, szinte szemlátomást fejlődő város, mely a maga új, modern zsidó negyedeivel a Bat-Gallimmal, Hadar Hakarmellel, Herzliával és a számtalan többivel a zsidó nép harmadik honfoglalását hirdeti diadalmasan az érkezőnek, míg Akkó az északi csücskén egy 5—7000 lakosú csendes kis arab városka alig 7—8 zsidó családdal. Nem hiszem, hogy az utolsó évtizedekben akár egy új ház is épült volna Akkóban s valószínű, hogy száz évvel ezelőtt is olyan volt a város képe, amilyen ma.

Szinte érthetetlen ez a nagy ellentét, alig öt kilométernyi távolságban. Azok az okok, melyek Haifa gyors fejlődését maguk után vonják. Akkóra nézve is fennállanak. Az említett öböl a nyilegyenes, tagozatlan partu Palesztina egyetlen természetes öble s így természetes, hogy az angol kormány a kiküldött szakértő bizottságok egyhangú javaslata alapján itt határozta el a nagy kikötő felépítését. A kikötő építési munkálatait még ez év folyamán megkezdik s ez a tény beláthatatlan kereskedelmi perspektivákat nyit meg a kikötő partján fekvő városok részére. Ezért épül lázasan Haifa. Ezért igyekszik mindenki, akinek nagyobb stílus kereskedelmi tervei vannak, telket vásárolni Haifában. Ez a tény azonban Akkó ugyanilyen mérvű fejlődését is maga után kellene hogy vonja, hiszen a kikötő Akkónak is szól s hogy ez eddig mégsem történt meg, annak — véleményem szerint — egyetlen oka az emberi természetben keresendő. Az emberek általában nem szeretnek járhatlan utakon haladni s kevesen rendelkeznek a kérdeménevezés ritka adományával, illetőleg azzal a lelki erővel, ami ehhez szükséges.

Ezelőtt tizenöt esztendővel alig egy pár erős akarau zsidó ember telket vásárolt Jaffa mellett városépítés céljaira. A Keren Kajemet és egyéb intézmények igen előnyös kölcsönökkel igyekeztek az építkezési kedvet fokozni. Nagyon kevesen voltak mégis, akik komolyan tudták venni a vállalkozást. Ma már mindenki csak Tel-Avivban akar lakni! Akkor nevétségesen potom lehetett volna megvenni óriási területeket Jaffa mellett, ma ezer fontot is adnak dunamjért Tel-Avivban. Ugyanígy van Haifában is. Ezelőtt tíz évvel, mikor ott is egy új zsidó városrész, a Herzlija alapításának az eszméje vetődött fel, alig nyolcan vállalkoztak telekvételre és házépítésre. Ma örömmel fizetnek a Hadar-Hakkarmelben 500 fontot is dunamjért. Ma már mezei telkekért is 10—30 fontot fizetnek dunamonkint Haifa mellett. És mégis mindenki csak ott akar vásárolni!

Mindezek alapján úgy véljük, hogy nemcsak azoknak az erdélyi testvéreknek, akik Palesztina valamelyik városában való letelepedés gondolatával foglalkoznak, hanem a honfoglalás ügyének is jó szolgálatot teszünk, amikor konkrét formában felvesszük a tervet, hogy Akkó mellett Tel-Aviv mintájára egy új zsidó városrészt alapítsunk főként erdélyi zsidók számára.

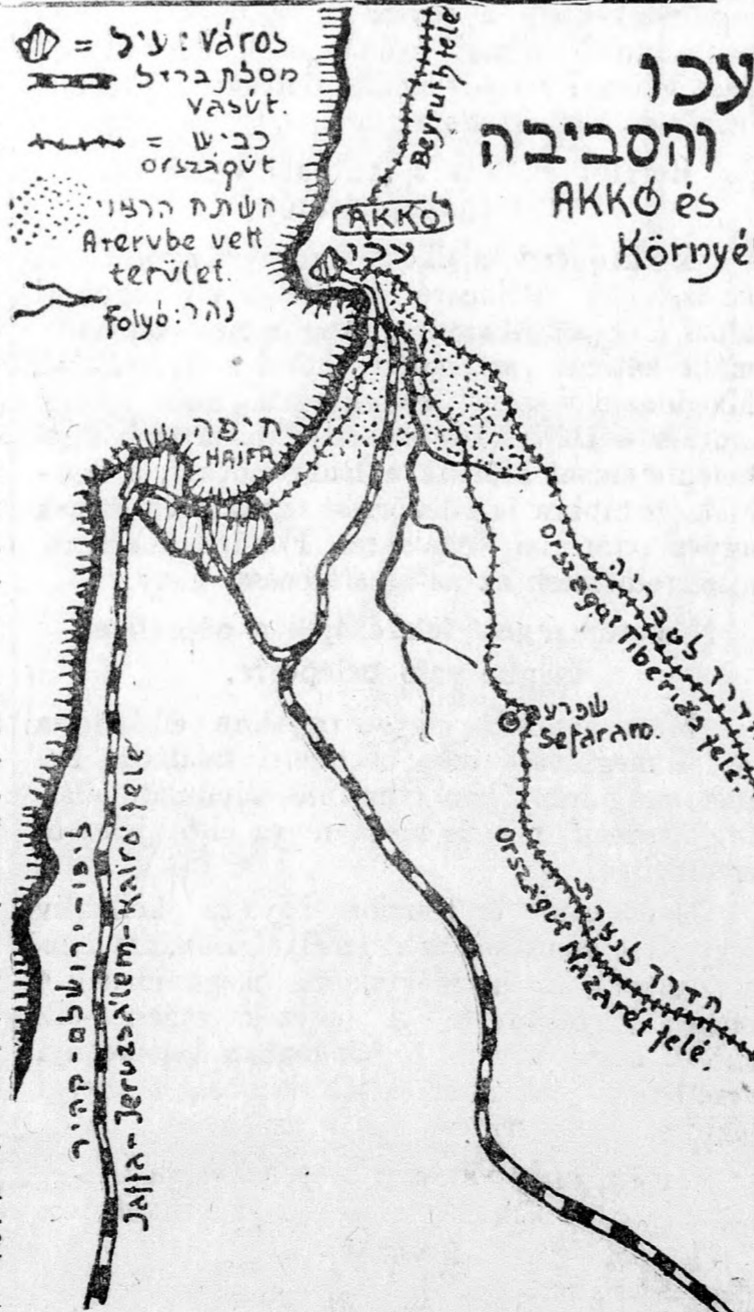
A második erdélyi falu alapításával kapcsolatban (amelyre a jelentkezéseket e hó végén zárjuk le) igen sokan fordulnak hozzánk információért városi telkek ügyében. Ezek aztán megdöbbentéssel értesülnek a jeruzsálemi, tel-avivi és haifai horribilis telekárakról. Ma még Akkóban alacsonyok a telekárak. Egy dunam ára átlag nem lehet több 5—6 fontnál. Ma még ott nem történtek zsidó telekvásárlások s így az árak még nincsenek felverve. De hogy rövid

időn belül ott is ilyen nagy pénzeket fognak fizetni egy-egy dunamért, az több mint biztos. Elsőrangú alkalom kínálkozna tehát, hogy egyrészt a mi jelenlegi gazdasági viszonyaink mellett is értékes befektetéseket eszközölhessünk az egyre örvendesebben fejlődő Zsidóországban, másrészt pedig, hogy a honfoglalás ügyét is nagy lépéssel vigyük előre azzal, hogy egy ma zsidómentes várost szerezzünk vissza népünk számára. Ami Jannai királyunknak fegyverrel nem sikerült, azt mi békés eszközökkel valószínűleg meg s a mi dicsőségünk volna, hogy az Asér törzs híres, dusgyümölcsű földjén annyi évezred után újra megvethetnénk a lábunkat. Most már örökre.

A részletkérdésekhez tartozik egy modern, szép város-terv elkészítése. Általában egy villaváros képe lebeg a szemünk előtt, mely az akkó—tibériási országot és a tengeralkotta háromszögben terülne el egyelőre legalább 1500 dunamnyi területen. A tengerparton palma-állé húzódná végig nyilegyenes vonalban, melyen a főbb középületek emelkednének. Itt volnának a fürdők is, a telavivihoz hasonló kaszinók s a Haifa felé eső részen a kereskedelmi vállalatok épületei, raktárai, esetleg — dokkjai. Az egész nem olyan fantazmagória, amilyennek első pillanatra talán látszik s ha mi nem csináljuk meg, megcsinálja más. Nem sok idő kérdése, hogy a két város egyetlen hatalmas kikötővárossá olvadjon össze. Hogy nemcsak mi gondolunk Akkóra, mutatja, hogy a legutóbbi értesülések szerint egy híres német-zsidó cigarettagyáros éppen Akkóban készül gyárat építeni.

A Keren Kajemet és a többi intézmények minden bizonnyal könnyű kölcsönökkel mozdítják elő az új zsidó város építkezését, mint ezelőtt tizenöt évvel a Tel-Avivét. Más város mellett ez az előnyünk nem volna meg. A földet magát azonban mindenkinek saját pénzén kell megvennie. Véleményünk szerint egy három dunamos telek képezné azt az összeget, amely egy kis családi házra és díszkertre föltétlenül elegendő. De legalább 1500 dunamot kell egyszerre összevásárolni, tehát legalább 300—500 ember részvétele szükséges. E nélkül a terv megvalósítására nem is lehet gondolni, mert a közvetlen szomszédságban hirtelen annyira felszökknének a telekárak, hogy a város terjeszkedésére gondolni sem lehetne.

A technikai keresztülvétel nagyon egyszerű. Mindenütt, ahol a terv iránt érdeklődés mutatkozik, vezessék be a Szövetség helyiségportjait a „Lömaan Akkó” akciót. Jegyezzék fel pontosan: dunamonként hat fontot — véve egységár-

nak ki, hány dunamot akarna vásárolni? Kéthárom héten belül az eredmények közlendők a központi Palesztina-hivatallal s ha így kiderül, hogy 1500—2000 dunamra van reflektáns — a terv a megvalósítás stádiumába lépett!

Baráti körben, fehér asztal mellett került fel a terv s őszintén megvalljuk: először nem igen gondoltuk, hogy tervnél, szép álomnál több is legyen belőle. De meglepetésünkre itt Kolozsvárt bizonyos körökben valóságos izgalmat váltott ki maga az idea és most szinte kényszerülve vagyunk, hogy az iniciatívavalegész Erdély és Bánát zsidósága elé lépünk. Ilyen auspiciumok után a magunk részéről szinte biztosra vesszük a terv keresztülvitelét. Most már Erdély zsidóságáé a szó. S ha a szóból majd kibontakozik a tett, teremtettünk valamit, ami — föltétlenül örökéletű lesz.

A technika erkölcsösítése

A relativitás elméletének világgá-röpitése óta Einstein professzor nem lépett szenzációsabb felfedezéssel a tudomány világ színe elé, mégis egy újabb felfedezés értékével egyenlő az a megnyugtató kijelentése, hogy Matthews mérnök ördögsugarainak értéke a valóságban a nullával egyenlő. Ez a nulla a mi szemünkben hatalmas értéket képvisel és ha paradoxonként hangzik is, a valóságban tényleg sokat ér ez a nulla. A technikai fejlődés az utóbbi évtizedekben eltért attól az iránytól, mely az emberiség szellemi és anyagi nivójának emelését, könnyebbé tette és bevezette abba a révbé, melyben a vér és gyűlölet örök ciklonja dühöng, az emberi vadság fekete tájfunja rombol. A természet rejtelmének isteni útka az emberi kezében gyilaos higannya olvadt, mely nemzedékeket mérgezett meg és hadseregeket állított minden eddigi korok előtt ismeretlen borzalmak szolgálatába. Ábrándos humanisták, a monista világnézet és természettudományos kinyilatkoztatás apostolai bizonyára nem hitték, hogy a természettudomány sikerei a gyakorlatban hova vezetnek, hány tömegsírnak, világháborús iszonyatnak lesznek eredői.

Maguk a dogmatikus marxisták, a materialista világnézet hitleterjesztői is élénk csalódást érezhetnek, mikor látniuk kell, hogy a munka és munkás felszabadítás helyébe — legalább egyelőre — csupán egy merev gépkultúra lépett, mely spengleri értelemben a civilizáció emelésére és a szellemi kultúra hanyatlására vezetett.

Ha felvetjük azt a kérdést, vajjon a technikai fejlődéssel lépést tartott-e az emberiség morális haladása, úgy kétségtelenül azt kell válaszolnunk, hogy nem. Ezzel magyarázható meg az az egyre erősödő neoidealista mozgalom is, mely az emberi fejlődés vonalát egy egészséges visszafelődés irányvonalába akarja állítani s melynek Keleten is megvannak már a maga hirdetői: Gandhi és Rabindranath Tagore személyében. Páncsiai és páncsiai mozgalompak nevezik e két vezér szavára hallgató és kijegecesedő mozgalmat, melynek lényege az, hogy az európai gépkultúra demoralizáló hatását egyedül a büvös és mély Kelet néplakóinak ragyogó tűzből kilobbanó erkölcsi reneszánsz emelheti magasabb színvonalra. A technikai fejlődésnek moralizálnia kell, le kell tennie az önmagáért-valság gögös ábrándjáról, mert különben olyan veszedelmek, olyan borzalmak okaivá válhat, melyek megcsufolják az emberi elme mindenhatóságát és örök örvény szélére sodorják a végeredményben békére, jóságra, szeretetre predestinált emberiséget. Nem utópia tehát annak hangoztatása, hogy az európai emberiségnek, a nyugati kulturgondolatnak is érdekében áll egy technikai törvényhozás megteremtése, mely tilalomfát állít minden olyan találmány érvényesítésének, mely gyakorlati alkalmazásában a legszédületesebb emberpusztításra vezet és állandó nyugtalanságban tartja a nemzeteket. Egy új nemzetközi jogra kell születnie, mely egy új népszövetség útján érvényesít szerez ennek a gondolatnak és csupán olyan technikai vívmány alkalmazásának ad lehetőséget, mely nem pusztulást segít elő, hanem a munka, gyógyítás, kényelem, szellemi fejlődés új lehetőségeit nyitja meg.

Halálsugár helyett életsugarakra vágyunk, földi poklok helyett a tudományos elmélet olyan étheri szárnyalására, mint amelyet Einstein relativista elmélete revelt.

Ha nem így lesz, ha a matthewsi ábránd diadalmasodik, úgy hiába a Jaurések és Herriotok erőfeszítése, a reakció lehengerlése, mert a reakció tegyvere a matthewsi ábránd, — az ördögsugár. Legyen hála Einstein professzornak, hogy nullára értékelte az ördögsugár jelentőségét.

Salamon László

Felépül az

(Cluj-K

sitójától.)

Karolina-ter

bontották a

új ipartest

szárnyában

lyiségei is

A hábo

öt év telt

is az üres

métlerakód

hogy fertőz

nitse.

Az ipar

meg, a nu

házat vásár

hiusult.

Az ipar

dult a vár

telkét adon

dig olyan

összeg teje

anyagi ere

Az ipar

az ipartest

egészítő sz

összeget ki

már meg i

ban pedig

székházat,

kásinség le

vül ugyani

építénekek

ten pedig

ezenfelül a

ami lakás

A váro

nézve, hog

szépítési s

támogatni

ket az ipar

lesztés mel

A taná

adományoz

Az ipar

előteremten

felépítésé

az ipartest

lehetősége

dig önkölts

az építkeze

teke arány

épuj kam

jegyzettek.

százalékos

400 részvé

tület tulajd

den évben

hogy a rés

tület tulajd

A ipart

lejre konte

ségei is na

érhető lenn

nimumra r

Az ip

építkezési

az ipartest

tekintet n

Ezzel

Nagyvár

alapon me

Feltétlenül

plégárság

szemben v

fogjon hoz

.....

— Uj

szervezet

domból jell

hajtóbizot

egyetértőe

24-ikéről

elhalasztás

intézbizot

június 24-

mert sürg

tartják ök

jövő évi t

a Végreha

zenhat tag

gyűlés elh

Az első komoly akció a kolozsvári lakásinség enyhítésére

Felépül az ipartestületi székház. Ma dönt a tanács a Karolina-téri telek ügyében

(Cluj-Kolozsvár, június 24. Az Új Kelet tudósítójától.) Még a háboru előtt történt, hogy a Karolina-téren lévő régi ipartestületi székházat lebontották azzal a céllal, hogy az épület helyén új ipartestületi székházat építenek, melynek egyik szárnyában a munkásbiztosító pénztár hivatalos helyiségei is helyet kapnak.

A háboru az építkezéseket meghiúsította. Azóta öt év telt el és az ipartestületi székház helyén ma is az üres telek éktelenkedik, mely valóságos személtérakodó helyévé vált és ma is csak arra jó, hogy fertőzést terjesszen és a környéket elátkeltesse.

Az ipartestület azóta bérelt lakásban húzódik meg, a munkásbiztosító pénztár pedig azóta székházat vásárolt magának. Így az eredeti terv meghiúsult.

Az ipartestület nem rég azzal a kéréssel fordult a városi tanácshoz, hogy a lebontott székház telkét adományozza az ipartestületnek, vagy pedig olyan méltányos árat szabjon megváltási összeg tejében, melyet az ipartestület szerény anyagi ereje megbir.

Az ipartestület kérését azzal indokolta, hogy az ipartestület, mint az elsőfokú iparhatóság kiegészítő szerve, a városi adminisztráció lényeges részét képeve terhet viseli s így nagyrésztben már meg is szolgálta az adományozást, másodsorban pedig a telek helyén fel akarja építeni az új székházat, mely első lépés volna a kolozsvári lakásinség leküzdésére. A hivatalos helyiségeken kívül ugyanis körülbelül husz 2-3-4 szobás lakást építenének az új székház két emeletén, a földszinten pedig 10-12 üzlethelyiséget. Felszabadulva ezenfelül az ipartestület mai bérelt helyisége is, ami lakáshelyiségnek igen alkalmas.

A városi tanács határozott ígéretet tett arra nézve, hogy a lakásinség megszüntetése és városépítési szempontból is nagy jelentőségű akciót támogatni fogja és vagy adományozni fogja a telek az ipartestületnek, vagy olcsó áron, részletfizetéssel mellett engedi át azt az iparosságoknak.

A tanács mai ülésében fog határozni a telekadományozás ügyében.

Az ipartestület részjegyek kibocsátásával akarja előteremteni a szükséges tőkét a testületi székház felépítéséhez. Ha az adományozás megtörténik, úgy az ipartestület kötelezni fogja tagjait, kiki anyagi lehetőségére szerint jegyezzen részjegyeket, vagy pedig önköltségi áron szállítson anyagot és munkát az építkezéshez. A szállítandó munka és anyag értéke arányában kiki részjegyeket kap, melyek epagy kamatozók lesznek, mint a készpénzben lejegyzettek. A részjegyekre már az első évben 8 százalékos kamatot fizetnek. Már az első évben 400 részvény sorsolásra kerül, melyek az ipartestület tulajdonába mennek át. Ezt a sorsolást minden évben megejtik, miáltal lehetségessé válik, hogy a részjegyek 12 év alatt teljesen az ipartestület tulajdonába menjenek át.

A ipartestületi székház jövedelmét évi egymillió lejre kontemplálják, melyből az adminisztráció költségei is nagyrészt fedeztet nyernének. Ezáltal elérhető lenne, hogy az ipartestületi tagdíjak a miniumura redukálódjanak.

Az ipartestületi elnökség nagyban bizik az építkezési akció sikerében, melynek előmozdításán az ipartestület minden tagjának, nemzetiségre való tekintet nélkül fáradoznia kell.

Ezzel az építkezéssel Kolozsvár is követné Nagyvárad életrevaló példáját, ahol már hasonló alapon megalakult a lakásépítő részvénytársaság. Feltétlenül szükség van arra, hogy a kolozsvári iparosság hagyományos közönye saját érdekeivel szemben végre megtörjék és teljes anyagi erejével fogjon hozzá a lakásnyomor leküzdéséhez.

Ujra elhalasztották a Cionista Világszervezet Nagyintézőbizottságának ülését. Londonból jelentik: A Cionista Világszervezet Végrehajtóbizottsága a Nagyintézőbizottság elnökségével egyetértően a Nagyintézőbizottság ülését június 24-ikéről július 22-ikére halasztották el. Az újabb elhalasztás legfontosabb oka az volt, hogy a Nagyintézőbizottság palesztinai tagjai kijelentették, hogy június 24-ére képtelenek Londonban megjelenni, mert sürgős kötelezések egyelőre az országban tartják őket. Tekintettel arra, hogy ez az ülés a jövő évi büdzsét lett volna hivatva megállapítani, a Végrehajtóbizottság és a Nagyintézőbizottság tizenhat tagja ülést tartott és táviratilag kérte a gyűlés elhalasztását.

Mussolini ragaszkodik a hatalomhoz

Leverték a fascista csapatok mozgolódását. Még most sem akadtak rá Matteotti holttestére

(Róma, június 24. Az Új Kelet tudósítójától.)

Federzoni, az új belügyminiszter, aki az ellenzéki pártok kívánságára lett belügyminiszter, nagy erővel letörte a fascista újabb puccskísérletét. A puccskísérlet élén Balbo fascista tábornok állott, aki kijelentette, hogy nem hajlandó engedelmessé válni a nemfascista belügyminiszternek. Rómában vészretek terjedtek el a fascista csapatok szándékáról, mire Federzoni Rómába nagyszámú reguláris csapatot vont össze. Erre a fascista csapatok visszavonultak.

Rómából jelentik, hogy Mussolini a tegnapi minisztertanácson bejelentette, hogy a kormány élén marad, mert meggyőződése szerint a mostani izgalmas időkben ezáltal szolgálhatja legjobban hazáját. A minisztertanács helyeselte Mussolini kijelentését és miut jelentik, a közvélemény nagyrésze is megnyugvással fogadja Mussolini maradását, mert attól tart, hogy Mussolini távozása súlyos bonyadalmakra vezetne.

Mussolini a szenátusban is békés hangokat ütött meg. Megújította az ellenzéki pártokhoz a parlamentben intézett felhívását, hogy működjenek közre az ország javára a kormányzásban. Mussolini a szenátusban beszámolt azokról az érelvesztésekről, melyeket a büncselekmény felderítésére tett fogantatba.

A „Corriere d'Italia” jelenti Rómából, hogy a Vicó-tó környékén végzett kutatások nem vezettek eredményre. Matteotti holttestének nyomára még most sem akadtak.

Rómából jelentik azt a szenzációs hírt, hogy az olasz király az újra megnyitandó parlamentben a trónbeszédre adandó válasz átvétele után üzenetet küld a parlamentnek, amire 1871 óta nem volt példa.

Ezt a rendkívüli eseményt élénk világot vet arra az általános politikai izgalomra, melyet a Matteotti meggyilkolása idézett elő.

Csak hetek múlva választják meg a fuzionált párt vezetőségét

Koncentrált sajtótámadás a fuzió felborítása ellen. A Stere-ügy története

(Bucuresti-Bukarest, június 24. Az Új Kelet tudósítójától.) Hivatalosan még nem közölték ugyan semmi újat a fuzió ügyében, mégis a két párt vezetőihez közelálló körök véleménye szerint az áthidaló formula elfogadása biztos, úgyhogy most nem választanak egy ideiglenes végrehajtó bizottságot, hanem néhány hét múlva megválasztják a végleges pártvezetőséget, amelybe Stere is belép, ha a beszarábiai megválasztják.

(Cluj-Kolozsvár, június 24. Az Új Kelet tudósítójától.) Bukaresti tudósítónk távirati jelentése alapján, a hivatalos jelentéstől eltérőleg, már tegnap beszámoltunk arról, hogy a nemzeti párt és parasztpárt kongresszusa csak évbent ratifikálja a fuziót és így az új párt fennmaradása és országos jellege ezzel az aktuálissal nem tekinthető biztosítottak.

Még mindig függőben a fuzió

Tudósításunkban beszámoltunk arról is, hogy a két kongresszus megdöbbenően vártan eredménye a már krónikussá vált Stere-ügyre vezethető vissza. A nemzeti párt tagjai ugyanis hallani sem akarnak, hogy az új pártban Sterének vezetőszerp jusson, a parasztpárt kisenveni kongresszusán elfogadott tizenegyedik pont pedig ezt a feltételt állítja fel.

Bukaresti táviratunk szerint a fuzió tárgyalások állása most a következő:

Tegnap mindkét párt meghatalmazottjai egész nap tárgyaltak és keresték azt a formulát, amely áthidalhatná az ellentéteket és lehetővé tenné a fuzió proklamálását a kongresszusok határozatai alapján. A nemzeti párt kijelentette, hogy megmarad a 10 pont mellett és visszautasítja a kisenveni kongresszus kívánságait. A parasztpárt javasolta, hogy a fuziót realizálják, de egyelőre halasszák el az ideiglenes végrehajtóbizottság megalapítását és így a Stere-ügy elintézését is. Stere tegnap nem járult hozzá ehhez a formulához, de este Lupu-nak és Mihalachenak sikerült meggyőzőniük álláspontjuk helyességéről, úgy hogy a parasztpárt részéről már nincs akadálya a fuzionak. A nemzeti párt ma fog véglegesen dönteni, elfogadja-e a formulát.

Sajtókampány Stere ellen

A fővárosi ellenzéki és független politikai sajtóorgánumok, a parasztpárt hivatalos lapját az „Aurora”-t kivéve, óriási támadásokat intéznek Stere személye ellen, aki szerintük a fuzió realizálásának egyetlen komoly akadálya. A sajtókampányban első helyen az „Universul” és a „Lupta” áll. (Mind a két lap a nemzeti pártból a fuzió miatt kilépett takisták szolgálatában áll.) A két lap Steret árulónak bélyegzi, aki semmi esetre sem foglalhat helyet az ország legnagyobb ellenzéki pártjának vezetőségében. Az említett lapok hasonló heveséggel támadják a parasztpárt beszarábiai frakcióját is, amelynek küldöttei konzekvens heveséggel tartanak ki nemcsak amellett a követelésük mellett, hogy vezérük, Stere Constantin az új pártban vezetőszerphez jusson, hanem éppen így követelik azt is, hogy az új párt vezetősége az egyes tartományok pártszervezeteinek száma és erőse szerint aránylagosan állítsák össze.

A parasztpártban pedig Beszarábia területei

többségben vannak és ez a feltétel nemcsak a parasztpárt álláspontját jelenti, hanem érvényesülése esetén az is, hogy az új pártban pre-domináló szerephez jutna Stere, kihez a parasztpárt beszarábiai hívei szinte fanatikusan ragaszkodnak.

Stere germanofil koncepciója

A már hírhedt Stere-ügynek igen érdekes politikai háttér van. Tévedés volna azt hinni, hogy a Stere-ügy egyetlen ember személyes magatartásának kérdése. A kérdés lényegében világnézeti jelentőségű, mert Stere az ország külpolitikai orientációjának az eddigivel teljesen ellentétes felfogást reprezentál.

Az ügy megértéséhez tudnunk kell azt, hogy Stere, aki husz éven keresztül tagja volt a liberális pártnak, már az orosz időkben vezére volt a beszarábiai román parasztság szabadságmozgalmának. A cári elnyomatás jellege ezt a szabadságmozgalmat szükségszerűen megtöltötte forradalmi jelleggel s erősen szociális tartalommal. Ennek volt képviselője Stere, akinek minden elhatározását a multban az orosz cárizmus veszedelmességének szemmelértése irányította.

Ez magyarázza állásfoglalását a központi hatalmak mellett, mert a szövetségesek győzelme az ő szemében csak Oroszország győzelmét, a cárizmus végzetes betolyását Romániára és Beszarábia végleges elvesztését jelentette.

E meggyőződéseért addig ment, hogy német segítséggel meg igyekezett törni a Moldovában még ellenálló román hadsereg erkölcsi kitartását. A fegyverletételt s békekötést követelő cikkeket német repülőgépek szórták le a moldovai román hadsereg lövészárkaiba.

Ez az ő nagy büne és ezért nem is csodálkozhatunk azon, hogy a győzedelmes politika hazá-árulónak bélyegzi.

Azokból a nagy heveséggel támadásokból, melyek ma Stere személye ellen és annak felhasználásával a paraszttömegek egységes szerveződése ellen minden oldalról megindulnak, világosan mutatják, hogy milyen szerepet játszott Stere a multban, de arra is élesen rávilágítanak, hogy Stere vezetőszerp jutása esetén mitől tartanak a politikai ellenfelei.

Stere személyének előtérbe jutása e megvilágításban úgy belpolitikai, mint külpolitikai viszonylatban új tájékozódás felé való eltolódást jelentene.

Franciaország még nem ismeri el a szovjetet

Páris, június 24. Hivatalosan megcáfolják, hogy a francia kormány tárgyalásokat kezdett az Egyesült-Államokkal a szovjetkormány elismerése ügyében. A kormány csupán közölte több kormányval, köztük az amerikaival is, a szovjetkormány elismerésére vonatkozó álláspontját.

Összefoglalás

Összefoglalás a fentiek alapján. A kolozsvári lakásinség enyhítésére az ipartestületi székház felépül. A tanács ma dönt a Karolina-téri telek ügyében. Mussolini ragaszkodik a hatalomhoz. Csak hetek múlva választják meg a fuzionált párt vezetőségét. Stere germanofil koncepciója.

Összefoglalás a fentiek alapján. A kolozsvári lakásinség enyhítésére az ipartestületi székház felépül. A tanács ma dönt a Karolina-téri telek ügyében. Mussolini ragaszkodik a hatalomhoz. Csak hetek múlva választják meg a fuzionált párt vezetőségét. Stere germanofil koncepciója.

Salamon László

Megsemmisítik a külföldiek ingatlanvételeit

Bizalmas körrendelet a prefektusokhoz. Kinyomozzák, hogy hol és mikor adtak el földbirtokot és más ingatlant idegen állampolgároknak

(Cluj-Kolozsvár, június 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Megbízható bukaresti értesülésünk szerint a kormány rövidesen felszólítja a vármegyei prefektusokat, hogy nyomozzák ki, hol és mikor adtak el földet és más ingatlanokat idegen állampolgároknak. Az alkotmány ugyanis úgy intézkedik, hogy csak román nemzetiségűek és naturalizált román állampolgárok szerezhettek falusi ingatlanokat Romániában. A külföldieknek csupán arra ad jogot az alkotmány, hogy ittlévő ingatlanaik értékét megkapják. Ennek ellenére a felsőbb állami szerveknek tudomására jutott, hogy az ország egyes részeiben külföldi állampolgároknak falusi birtokok vannak tulajdonában, sőt

egyesek ma is vásárolnak földeket.

Ennek megakadályozását célozza a bizalmas ren-

deletet, amely szigorúan felszólítja a vármegyei prefektusokat, hogy kutassák ki az ilyen tiltott ingatlanvásárlásokat és minden egyes esetről teygenek jelentést az ügyészségnek, amely az összes ilyen adás-vételeket meg fogja semmisíteni.

Az idegenektől elvett birtokokat árverés útján fogják eladni.

A rendelet felhívja az illetékes hatóságokat arra a körülményre, hogy Erdélyben a községi körjegyzők közbenjöttével történnek az idegen állampolgárok földvásárlásai. A prefektusok kötelesek jegyzőiket felvilágosítani arról, hogy nem áll jogukban jóváhagyni egyetlen adás-vételi ügyletet sem, főleg birtokeladási szerződéseket nem, amíg okmányok alapján meg nem győződnek róla, hogy az, aki a földet meg akarja venni, román állampolgár.

„Nem várunk kegyelmet a Mount Everestől”

Sikertelenül végződött a harmadik expedíció is. Az expedíció két tagja elpusztult

(London, június 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Sulyos szerencsétlenség érte a tibeti Mount-Everest megmászására vállalkozott expedíciót. Az előkelő angol társaságok tagjaiból alakult expedíció immár a harmadik, amely eredménytelenül kísérte meg a világ legmagasabb hegy-csúcsának megmászását. A vállalkozás sikere ugyanis attól függ, hogy sikerül-e a hegy-csúcsot elérni még mielőtt a monszon-vihar kitör.

Bruce tábornok vezetésével indult el az expedíció március 26-án Dardsilingből és rövidesen elérte a tibeti fensíkot. A tapasztalt Bruce tábornok azonban nemsokára beteg lett és ezáltal az expedíciót nagy idővesztés érte. A társaság tagjai jól tudták, hogy a tavalyi késő beköszöntött monszon az idén hamar fog megérkezni és ezért Bruce elhagyásával neki-vágtak a hegyvidéknek. Sikertelenül is párnapi késedelmet behozniok és miután berendezték az első menedékházat, megkezdtek a hegyes-csúcs megmászását. Május 12-én azonban váratlanul megjelent az orkán és arra kényszerítette a turistákat, hogy visszavonuljanak. Norton főhadnagy, aki megbetegedett, Bruce tábornok helyett átvette a vezetést, ekkor azt írta az angol Mount-Everest társaságnak küldött jelentésében, hogy 22 ezer lábnyi magasságban kénytelenek voltak az óriási hóesés és a borzalmas hideg

miatt másodszer is visszafordulni.

A harmadik kísérletről sokáig nem jött hír. Június 21-én végre távirat érkezett E. F. Norton főhadnagytól, aki a következőket jelentette: „Mallory és Irvine a legutóbbi kísérlet során meghaltak. Az expedíció többi része megmenekült, miután a menedékhelyet elérte.” George Leigh-Mallory egyetlen tagja volt az idei expedíciónak, aki az eddigi két vállalkozásban is részt vett. Norton főhadnaggyal és Somervell doktortal sikerült 1922-ben 29,985 lábnyi magasságot elérnie és ezáltal az első magassági rekordot megteremtette. A. C. Irvine, a második áldozat, tavaly a Spitzbergákra indult expedícióban tűntette ki magát. Érdekes, hogy a fiatal hegy-mászót Bruce tábornok elindulásakor figyelmeztette is, hogy aligha fogja a tibeti hegyvidék klímáját elbirni. De remélte, hogy Irvine erős fizikuma mégis megbirkózik az időjárás viszony-talagsaival. Mallory szintén megérezte, hogy a harmadik kísérlet végzetes lesz az expedícióra. Norton főhadnagy utolsó jelentésében néhány sort ő is írt. Malory üzenete szóról-szóra a következő volt: „Harmadszor indulunk a hegy-csúcs felé. Ez lesz az utolsó kísérlet, akár jól fog végződni, akár rosszul. Nem várunk kegyelmet a Mount-Everestől.” És az égbenyuló Mount-Everest szaván fogta.

Zsidóverés a Szamosvölgyi vonaton

A naszöldi Gheorghe Cosbuc-liceum diákjai megtámadták a kolozsvári—óradnai gyorsvonalat zsidó utasait. Imreh Dezső állomásfőnök szereplése. Magyar-nemegyén a vasutasokat is meg akarták verni

(Cluj-Kolozsvár, június 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Néhány napi szünet után újabb zsidóellenes zavargásokról vagyunk kénytelenek beszámolni. Balászfalva—Kolozsvár—Nagyvárad és más fővonalakon történt zsidóverések után most a Szamosvölgyi vonaton rendeztek hadjáratot a zsidó utasok ellen, amely eddig meglehetősen biztonságot nyújtott az antiszemita hecciek ellen. Hétfőn hajnalban a Kolozsvár és Óradna között közlekedő 411. számú gyorsvonalon a nyári szünidőre hazautazó naszöldi liceum Gheorghe Cosbuc-beli diákok sulyosan inzultáltak a zsidó utasokat. A verekezés ürügye az volt, hogy a nagy hőségére való tekintettel az egyik zsidó utas ki akarta nyitni a fülke ajtaját, mire az egyik diák

szó nélkül rárohant és bunkósbottal ütlegelni kezdte.

Szilágyi Imre kalauz erőlyes közbelépése azonban egyelőre megakadályozta a további verekedést.

Bethlenben, ahol a vonat elágazódik és hosszabb ideig áll, a diákok egyrésze elállotta a fülkék ajtaját és nem engedték a zsidó utasokat sem felszállani, sem pedig leszállani. A diákok másik része pedig az állomásnál leraktározott

hasábfákkal felfegyverkezve támadt a védtelen zsidókra.

A verekezésben sulyos sérüléseket szenvedtek Salamon Zélig kisilvai, Stein Wolf naszöldi és Friedmann Salamon entredáni lakosok. Az orvosi látélet szerint valamennyiük nyolc napon túl gyógyuló sebeket szenvedtek.

Jellemző, hogy — szemtanuk állítása szerint — Imreh Dezső bethleni állomásfőnök tét-

lenül nézte a zsidóverést, holott alárendeltjei készen nyilatkoztak a rendet helyreállítani, ha erre parancsot kapnak. Időközben néhány szorongatott zsidónak sikerült a vonat túlsó oldalán leszállnia. Ezek azonnal értesítették a csendőrséget, amely haladéktalanul az állomásra sietett. De minden igyekeztük ellenére sem tudtak semmit sem csinálni a rend fentartása érdekében, mert

a csendőrök megérkezése pillanatában az állomásfőnök elindította a vonatot.

Imreh Dezsőnek ez a magatartása óriási felháborodást keltett az egész környéken.

Délután az Óradnáról Kolozsvár felé haladó vonaton megismétlődtek a zsidóverések. Átutazó diákcsoportok Magyar-nemegyé állomásán több zsidót megtámadtak. A vasutasok védelmére keltek a zsidó utasoknak, de emiatt majdnem őket is megverték. A magyar-nemegyéi állomásfőnök telefonjelentése alapján Bethlenben erős csendőrorjárat várta a diákokat, akik meg akarták ismételni a hajnali verekedéseket. Bentza járásörmesternek köszönhető, hogy újabb incidensek nem történtek, mert teljes szigorral lépett fel a rendbontók ellen.

Föltétlenül elvárjuk, hogy a hatodik hadtest parancsnoksága többszöri ígéretének megfelelően haladéktalanul megindítja a nyomozást, illetőleg az eljárást a vasuti verekedők ellen.

— Május 1. óta négyszázhat öngyilkos — Bécsben. A bécsi öngyilkossági epidémia napról-napra jobban terjed s a szám nőttön nő. Június hóban, 15-ig újabb 65 öngyilkosságot, és öngyilkossági kísérletet hoztak a rendőrség tudomására. Május 1. óta 406 öngyilkossági esetet tart a rendőrség nyilván.

Zirelsohn főrabbi támadja az új iskolajavaslatot

A kisebbségi jogok elközbását látja Anghelescu tervezetében. Megszüntetik a tanítók passzív választójogát

(Bukarest, június 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara ülésén az elemi iskolai oktatás roformájához Toni szólalt fel először, aki rámutatott a javaslat számos hibájára és különösen tiltakozik a tanítók passzív választójogának megszüntetése ellen, mert ez ellenkezik a demokráciával és a tanítók gyakran a falvak leghivatottabb képviselői. Mussolini és Harding is tanítók voltak, a jelenlegi parlamentben is számos liberális tanító jutott mandátumhoz. Vádolja a közoktatásügyi minisztert, hogy megszegte szavát, amellyel megígérte a tanítók fizetésjavítását.

Zirelsohn kisenevi rabbiképviselő a kisebbségi jogait hangsúlyozza, amelyeket a javaslat el akar kobozni.

Az éjjeli ülésen a kamara megkezdte a bányatörvény tárgyalását.

A szenátusban általánosságban és részleteiben letárgyalták és megszavazták a katonai előléptetésekről szóló törvényjavaslatot.

Tegnap egy amerikai küldöttség érkezett a városba a kisebbségi egyházak helyzetének tanulmányozására. A küldöttségben a református és unitárius egyházak képviselői vesznek részt. A delegációt Ispir kultuszállamtitkár azonnal kihallgatáson fogadta.

— Milyen nemesvalutájú bankjegyeket hamisítanak? Az osztrák bankok és bankárok szövetsége most adta ki bankjegymertetőjét, mely magában foglalja a hamisított bankjegyek pontos leírását is. A szövetség közlése szerint Európában a következő nemesvalutájú hamis bankjegyek kerültek forgalomba: Tizdolláros bankjegyek, melyeken Andrew Jackson képe látható és legkönnyebben arról lehet a hamisításra következtetni, hogy a jellegzetes selyemszálak hiányoznak és néhány bankjegyen ezt vörös tintafoltokkal pótolták. A hamis tizdollárosok sorszáma B 79218742 B. A tizdolláros bankjegyeknek másfajta hamisított példányai is forgalomba kerültek. Ezeket fotomechanikai eszközökkel utánozták és az eredeti példány durva másolata. A selyemszálak itt is hiányoznak. A san-franciskói Federal Reserve Bank által Grover Cleveland képével kibocsátott huszdolláros bankjegyeket is hamisítják. Ismertetőjeltük: a hamisítvány két összeragasztott papirodalból áll, a ragaszték között selyemszálak vannak elszórva és a számozást, aláírásokat és a pecsétet a nyers reprodukción rendkívüli ügyes kézzel kiválasztott végeztek. A richmondi Federal Reserve Bank (V. A.) U. S. Grant képével ellátott ötvendolláros bankjegyekből is sok hamis példány került forgalomba. A hamis bankjegyet csak alapos vizsgálat után lehet felismerni, mert ezek az ötvendollárosok valódi papírból készültek, nyilván úgy, hogy kisebb címletek papiranyagának egyes részeit használták a hamisítók. Hamisítják még az ötvenfontos angol bankjegyeket, melyeknél a hamisításra a halvány víznyomásból lehet következtetni. A hajszálvonalak durvák. A bécsi és berlini piacon sok egyfontos (2. és 3. típus) hamis bankjegyet váltottak be. A hamisítók a 100 svájci frankos bankjegyet sem kímélték és sikerült is csomó durva hamisítványt jó pénzre átváltani.

* Kézimunkakiállítás. Az állami női ipariskola magyar tagozatán (Str. Avram Jancu 13.) a kiállítás június hó 26-tól 30-ig megtekinthető. Az érdeklődőket ezuton hívja meg az igazgatóság.

Figyelem a nagy vasúti sarkárral A címre figyeljen

Aranyat, platínát és drágaköveket a legmagasabb árban beváltak. Legelőcsőbb bevásárlási forrás ékszerekben, órákban, dísztárgyakban

Markovits Bernát ékszerész

Ha művészi kivitelű

Butort, zongorát

száraz venni, ne sajnálja az utat **Marosvásárhelyre** es leírása meg a **SZÉKELY és RÉTI** ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. Butortermék sztalosok furnárszék ügleteiket legelőcsőbban itt szereshetik be

As Uj Kelet napján Szerkesztők Felelős az Uj Kelet jelölésért Gőzvezetés felé

— M keresked A napok iskolában a megdől kétharmad osztrákban megokolá sőbb oszt eng edtek kisebbség intézetből vizsgálat akit felit iskola él vállalta sárhelyi zetője. A fogják se

— M Budape főkapitá nisztériu kezés kö őrség ug tekintő által kiá hirlík, k megtörte nem ke

— J teket: A lentik: A feltant, volt az kapták a nem ny A törvé azzal érv lakosokn talaik, ü a jogokat párti kö névjegyz a kormá rások olyképen jék el a Horvátot most is orosz n Valószín ebben az vára dor

— I községi zsidó hi költségei ladták a zott ősi óriási h vádi fel azonban vitt pár rövidese zött. Fu lete ala összeül tésére. vizslág zset sza Gióck I előtt, n Rosenbl

— lamosva séges k dig a E gyalasok közölgés választás vésut r

adja az új
látja Anghelescu
tanítók passzív

Uj Kelet tudósító-
ni iskolai okta-
fel először, aki
bájára és külö-
zív választójogá-
ez ellenkezik a
akran a falvak
olini és Harding
parlamentben is
andátumhoz. Vá-
ert, hogy meg-
a tanítók fize-

viselő a kisebb-
elyeket a javas-

ca megkezdte a

ban és részletei-
zták a katonai
vaaslatot.

öttség érkezett a
ak helyzetének
gben a reformná-
viselői vesznek
altuszállamtikár

bankjegyeket

ok és bankárok
jegymertetőjét,
ított bankjegyek
ég közlése sze-
nemesvalutájú
rgalomba: Tiz-
Andrew Jackson
arról lehet a ha-
y a jellegzetes
néhány bank-
okkal pótolták.
na B 79218742
k másfajta hami-
kerültek. Eze-
utánozták és az
ta. A selyemszá-
anciskói Federal
leveland képével
egyeket is hami-
sitvány két ösz-
ll, a ragaszték
szórva és a szá-
tást a nyers re-
s kézimunkával
l Reserve Bank
látott ötvendollá-
s példány került
yet csak alapos
mert ezek az
l készültek, nyil-
papiranyagának
sítók. Hamisit-
ol bankjegyeket,
ay viszonyából-
vonalak durvák.
egyfontos (2. és
áltottak be. A
s bankjegyet sem
durva hamisit-

állami női ipar-
Avram Jancu 13.)
ig megtekinthető.
eg az igazgatóság.

branyat, platinát és
ragaköveket a leg-
tagasabb árban be-
áltak. Legolcsóbb
evásárlási forrás
szereken, órák-
an, dísz tárgyakban

ékszerész

ngorát
lyre és tekerős
ETI
TARS. butortermék
ban itt szerezhetik be

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánátsági zsidóság napilapja

Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás meg-
jelölésével engedjük meg.
Előfizetési árak: Egy hónapra 70 lei, negyedévre 200 lei,
félévre 380 lei, egész évre 750 lei.

— Marosvásárhelyen megbuktatták a zsidó kereskedelmistákat. Marosvásárhelyről jelentik: A napokban fejeződtek be az itteni kereskedelmi iskolában az évvégi vizsgálatok, amelyeknek az lett a megdöbbentő eredményük, hogy a zsidó tanulók kétharmada megbukott. Különösen az alsó két osztályban buktatták el a zsidó diákokat azzal a megokolással, hogy nem tudnak románul, a felsőbb osztályban pedig 36 közül alig 14 tanulót engedtek át. Az osztályozó konferencián emiatt a kisebbségi tanárok bejelentették kilépésüket az intézetből. Természetesen nagy botrány lett az esetből. A kétségbeesett szülők intervenciójára vizsgálat indult meg Diaconescu igazgató ellen, akit felfüggesztettek állásából. Érdekes, hogy az iskola élére kinevezett Palescu galaci tanár nem vállalta az igazgatói állást, úgy hogy a marosvásárhelyi kereskedelmi iskolának jelenleg nincs vezetője. Az igazságtalan vizsgákat valószínűleg meg-
toják semmisíteni.

— Megszüntetik az idegenek ellenőrzését Budapesten. Budapestről jelentik: A rendőr-főkapitányság előterjesztést tett a belügyminiszteriumnak, hogy a külföldieket a jelentkezés kötelezettsége alól mentesítsék. A rendőrség ugyanis épp olyan hatékony és körültekintő ellenőrzést tud gyakorolni a külföldiek által kiállított bejelentőlapok alapján is. Ugy hírlik, hogy már a közeli napokban a döntés megtörténik és akkor azután a külföldieknek nem kell többé a rendőrségen jelentkezniük.

— Jugoszlávia felveszi az orosz menekülteket a választói névjegyzékbe. Belgrádból jelentik: A múlt évi márciusi választások idején már feltűnt, hogy a választói névjegyzékben igen nagy volt az orosz emigránsok száma, akik szintén megkapták a választójogot, dacára annak, hogy még nem nyerték el a jugoszláv állampolgárságot. A törvényesek jóvá is hagyta a felvételüket, mert azzal érvel, hogy az oroszokat most már állandó lakosoknak tekintik Jugoszláviában, akiknek hivatalaik, üzleteik stb. van és akik élvezik mindazokat a jogokat, mint a többi jugoszláv állampolgár. Radikális-párti körökben helyeslik az orosz menekülteknek a névjegyzékbe való felvételét és arra törekednek, hogy a kormány minél előbb rendezze az orosz emigránsok állampolgárságának kérdését, még pedig olyképen, hogy az ittélő oroszok automatice nyerjék el az állampolgársággal járó összes jogokat. Horvátországban és Szlovéniában azonban még most is csak kivételes esetekben veszik fel az orosz menekülteket a választói névjegyzékbe. Valószínű, hogy a kormány rövidesen dönteni fog ebben az ügyben és ezt a kérdést az oroszok javára dönti el.

— Létrejön a béke az érmihályfalvai hitközségben. Tavaly a tekintélyes érmihályfalvai zsidó hitközség templomot épített. Az építkezés költségei azonban több mint félmillió lejjel túlhaladták az erre a célra előirányzott és megszavazott összeget. Ebből kifolyólag a hitközségben óriási harc keletkezett, melynek során több bűnvádi feljelentés történt. Érmihályfalva zsidósága azonban szerencsére kigyógyult már a tulságba vitt pártszennvedélyből és remény van arra, hogy rövidesen ismét helyre áll a béke a két tábor között. Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi elnöklése alatt a héten ötagu választóbizottság fog összeülni Érmihályfalván az ellentétek kiegyenlítésére. A bészdin tagjai Mittelmann Jakab és Zaviszlág nagyváradi, Fränkel Mihály és Katz József szatmári kereskedők lesznek. A panaszosokat Glück Benő és társai fogják képviselni a bíróság előtt, míg a hitközség álláspontjának védelmére Rosenblüth Lajost és Goldstein Miksát delegálták.

— Az aradi villamosvasut. Az aradi villamosvasut ügye új stádiumba jutott. A szövetséges külföldi államokból jött ajánlatok közül eddig a Belga-Romana társasággal indultak meg tárgyalások az aradi villamosvasut felépítésére vonatkozólag. Arad városa most várja a vállalat végső választát, melynek elfogadhatása esetén a villamosvasut rövidesen kiépül.

— Szirakuzában letartóztattak egy buda-
pesti főzsdebizományost. Budapestről jelen-
tik: A megszökött Kelemen Ernő gabonatözs-
dést Szirakuzában Antal Erzszi színésznő társa-
ságában letartóztatták. Kelemen, akinek elfo-
gyott a pénze, Budapestre sürgönyözött pénz-
ért. A rendőrség elfogta a táviratot és azonnal
intézkedett letartóztatásáról. Kelemen Buda-
pesten milliárdokat költött, állandó vendége
volt az éjszakai lokáloknak, saját autója és
inasa volt és nagyon gyakran előfordult, hogy
egy éjszakán százezer kártyadifferenciája volt.

— Amerikában sikerült előállítani a vita-
mint. Egy newyorki távirat szenzációs kémiai
ujdonságról ad hírt. A Sciene Service nevű
vállalat, amelyet azért alapítottak, hogy kö-
zölje a sajtóval a természettudományok terén
történt felfedezéseket, számol be a nagyfontos-
ságu eseményről. Az erre vonatkozó értesítés
így hangzik: „Óriási feltűnést keltet az Ame-
rikai Vegyészeti Társulat legutóbbi ülésén egy
csipetnyi fehér por, amely egy kis üvegnek a
fenekén volt látható. Ez volt az első vitamin,
amelyet izolálni tudnak. Walter] H. Eddy, a
columbii Teachers College tanára volt az, aki-
nek ez sikerült és ugyancsak ő mutatta be azt
a gyülekezet tagjainak.

— Pusztító jégverés egy regáti városban.
Romanból írják: Tegnap éjjel 12 órakor óriási
felhőszakadás pusztított a környéken. A zápor nyo-
mában diónagyságu jégeső járt, amely milliókra
rugó károkat okozott. A városban a sző szoros
értelmében egyetlen ép ablak sem maradt. A
pincéket ellepte a víz és a bennük felhalmozott
áruutomegek elpusztultak. A termés és a gyümöl-
csök teljesen tönkrementek, de nagy kárt okozott
a jégeső az állatokban is. A regátban ugyanis a
jószágot még télen sem zárják be az istállóba és
így a nyílt mezőn érte őket a jégverés, amelytől
százezer pusztultak el. Az itéletidő mindössze tizenöt
percig tartott.

— Estek az árak a bécsi marhavásáron.
Bécsből jelentik: A hétfői állatvásáron a ro-
mániai áru dominálta a piacot. A lej esése óta
ugyanis az ideiglenesen visszaesett romániai
export ismét rentabilis lett és olyan intenzív
lett, hogy hetven százaléka erejéig megszerezte
a bécsi piacot. Ennek tulajdonítható, hogy a
felhajtott állatok száma elérte a 3800 darabot,
amely felülmúlja az összes eddigi felhajtásokat.
Bécs megérezte a 600 darab többletet, ami
körülbelül ezer koronával lenyomta a mult-
heti árat.

— Halálos elgázolás Egeres mellett. Teg-
nap reggel Egeres és Sztána állomások között a
402-es számú hajnali gyorsvonat az egyik kanya-
rodónál egy parasztruhába öltözött embert gázolt
el. A mozdony kerekei a szerencsétlenül járt em-
ber koponyáját kettészelték, úgy hogy a levágott
felső koponyarész a töltés melletti árokba gurult,
az áldozat lábszárait pedig a kerekek valóságos
belesajították a hasúribe. A felismerhetetlenségig
összeroncsolt ember személyazonosságát a zsebében
talált iratok alapján sikerült megállapítani. Az el-
gázolt Puskás János hatvannégy éves szilágyme-
gyei parasztagdával azonos.

— Ujból garázdálkodnak a zsebtolvajok. Az
utóbbi néhány nap alatt a kolozsvári rendőr-
séghez nap nap után érkeznek feljelentések,
amelyek mindegyike arról tesz panaszt, hogy a
kolozsvári állomáson és a Kolozsvár—Székely-
kocsárd közötti vonalon ismeretlen egyének
az utasok pénztárcáit és egyéb értékeit el-
lopják és a zsákmánnyal együtt eltűnnek.
Tegnapelőtt este a kolozsvári állomáson
Rusu Florian detektív egy négytagu zseb-
tolvajtársaságra lett figyelmes, akik a
váróteremben ólálkodva, várták a kiszemelt
áldozatot, akinek duzzadt pénztárcáját, esetleg
aranyórját elemeljék. A detektív igazolásra
szólította fel a társaságot, akik az igazoltatás
elől futásban kerestek menekülést, de hosszas
és izgalmas küzdelem után Rusu detektív a
banda egyik tagját, Kádár Lajost ártalmatlanná
tette. Kádár Lajos, aki nem akarta társait
megnevezni, annyit beismert, hogy Kolozsvár
és Marosvásárhely között egy jól szervezett
zsebtolvajbanda működik, amely közös alapra
dolgozik és a találkozási állomásuk Székely-
kocsárd. A banda tagjai a székelykocsárdi állo-
máson mesterséges tolongást idéznek elő és az-
alatt az idő alatt, amíg az utasok a tumultuson
keresztülvergődnek, a gyorsan dolgozó zsebtol-
vajok a pénztárcákat kiemelik a zsebeikből. Ká-
dár Lajos a legnagyobb fenyegetések árán sem
volt hajlandó büntársait megnevezni. Távirati
értesülésünk szerint a marosvásárhelyi rendőr-
ség is erélyes nyomozást indított a zsebtolvajok
után és a Marosvásárhely és környékén működő
zsebtolvajok közül nyolcat sikerült ártalmatlanná
tenniük. Annak ellenére, hogy két nap lefor-
gása alatt kilenc zsebtolvajt tettek ártalmat-
lanná, a székelykocsárdi állomáson a tegnapi
napon újabb feljelentések érkeztek ismeretlen
zsebtolvajok ellen. A rendőrség tovább nyomoz.

— Az Univeristate—KAC mérkőzés. Mint-
egy 1500 főnyi közönség volt kíváncsi a Pop
intéző miatt megsemmisített őszi bajnoki mér-
kőzésre. A meccset, melyet az ősszel a KAC
nyert meg 1:0 arányban, ezuttal az egyetemi
csapat nyerte meg 2:0 eredménnyel. Bátran
mondhatjuk, hogy a győzelem megérdemelt
volt. Leírhatatlan lelkesedéssel és hihetetlen
energiával küzdöttek a bajnoki pontokért.
Mindkét gól az első féldőben esett, az egyik
a 26. percben egy kissé hibásan megítélt tizen-
egyesből, a második pedig a 31. percben Szat-
mári hibájából Bonciocot révén. A második
féldő, bár tetszetősebb játékkal folyik és talán
góllakalom is több van, a védelem nagyszerű
játéka miatt eredménytelenül fejeződik be.
Az egyetemisták legjobb embere ezuttal is,
mint mindig, Guga volt. Meglepett azonban
Bonciocat jó játéka is. Ha a németek ellen is
így játszik, meggyertük volna a mérkőzést.
Hatiegan agilis centerhalf volt, a tizenegyest
is nagyszerűen helyezte. Deutsch volt a véde-
lem főszlopa. Lázárról csak annyit, hogy
megerősítjük eddigi állításunkat: a legjobb
kolozsvári kapus. A KAC csapata rendszertelen,
futballt játszik. Ha e csatársor valamivel job-
ban kombinál, könnyen más lehetett volna
az eredmény. A mérkőzést Czinczár vezette
le. A mai mérkőzés után a bajnokság állása
a következő: 1. Victoria 8 mérkőzéssel 11
ponttal, 2. Univeristatea 6 mérk. 9 pont, 3.
CFR 8 mérk. 8 pont, 4. Haggibör 7. mérk.
7 pont, 5. KAC 5 mérk. 5 pont. Utolsó he-
lyen a KKASE áll 8 mérkőzéssel 3 ponttal.

— Kereskedőnek megy a görög király.
Bukarestből jelentik: György görög exkirály teg-
nap elhagyta az országot. Elutazása előtt hosszabb
audiencián fogadta a fővárosi görögök küldöttségét,
amely előtt meggyőződésének adott kifejezést, hogy
a görög nép rövid idő múlva igazságot fog neki
szolgáltatni és visszaadja trónját. Párisi lapjelen-
tések szerint György görög exkirály Franciaország-
ban akar letelepedni. Az exkirály állítólag kere-
kedelmi állást vállal egy előkelő vállalatnál.

— Cáfolták az akadémia vagyonzkezelése
ellen felhozott vádakát. Bukarestből jelentik: A
román akadémia ma rendkívüli ülésén foglalkozott
Disescu képviselőnek az akadémia vagyonzkezelése
ellen felhozott vádjaival. Az ülésről kommunikét
adtak ki a sajtó számára, amely kijelenti, hogy
Disescu tévesen van informálva és az akadémia
adminisztrációja hibátlan. Ily értelemben az aka-
adémia egy-egy szenátor, illetve képviselő tagja nyi-
latkozni is fog a szenátusban, illetve a kamarában.
* Észak- és Délamerikába utazók kérjenek
azonnal prospektust „Cosulich Line”-től Bucuresti,
Calea Grivitei 181.

Kötött harisnya minden színben 25 lei

Flohr-harisnya minden színben 44 lei

NAGY HARISNYA-VÁSÁR

Muslin-harisnya divat-színben 58 lei

Cérna-muslin minden színben 90 lei

MÉLYEN LE-SZÁLLITOTT ÁRAKKAL

Selyemfátyol minden színben 125 lei

BLATT

FÖTÉR 13

Divatkoztyükben és kötöttárakban óriási választék!
A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

KÖZGAZDASÁG

A kisiparosok nem hajlandók termelőszövetkezetekbe tömörülni

Tiltakozás a kisipar degradálása ellen. A tanoncmunkakiállítás bizonyosságai

(Cluj-Kolozsvár, június 24. Az Uj Kelet tudósítójától.) Megirtuk, hogy az új iparpártolási törvényjavaslattal kapcsolatosan a kereskedelmi és iparügyi miniszter a kézműiparosság támogatását oly módon akarja keresztülvinni, hogy módot nyújt nekik a termelőszövetkezetekbe való tömörülésre és a tömörülést anyagi segítséggel is elő akarja mozdítani. Az új kamarai törvényjavaslattal kapcsolatban pedig a kormányzat azt a tervet vetette fel, hogy a motorikus erővel nem dolgozó iparosságot egy kategóriába kényszeríti a munkásokkal és így ezek a kisiparosok nem lehetnek majd tagjai az ipar-kamarának, hanem a felállítandó munkáskamarában foglalhatnak csak helyet. E javaslat törvényerőre való emelése ellen Erdély kisiparosai most egységesen szándékoznak állást foglalni. Eltökélt szándéka a kisiparosságnak, hogy nem fogja magát ledegradálni hagyni és végsőkig kitart amellett, hogy a kormány a kisiparosságnak megfelelő helyet biztosítson a kamarák kebelén belül is.

A kisiparosság ezen elv érdekében igen komoly, a fogyasztóközönséget is közelről érdeklő érveket sorakoztat fel. Így a termelőszövetkezetekbe való tömörülésben nem any-

Külföldi vagonok felhasználása export-célokra. Bukarestből jelentik: Az üresen vizsztatérendő külföldi vagonokra vonatkozólag a CFR. vezérigazgatósága megengedte, hogy az egyes üzletvezetőségek területén lévő szárnyonalonak exportálásra váró áruk berakására igénybe lehessen venni ezeket a kocsikat az utirány megváltoztatása árán is. Minden egyes ilyen vagonért ötszáz lejűt kell fizetni. A kiutalásnál tekintetbe veszik a kérések és a használati díj beérkezésének sorrendjét, de fel kell mutatni a vagon eredeti tulajdonosának a beleegyezését is. Az ilyen vagonok berakása öt napnál tovább nem tarthat. Ha a külföldről érkezett kocsit a rendeltetési állomáson rakják meg exportáruval, nem kell az ötszáz lejes illetéket megfizetni.

Az ipartestületi választások felebbezési ügye. Tudvalevő, hogy a kolozsvári ipartestület még márciusban lezajlott választási kampánya azzal az eredménnyel végződött, hogy a vezetőségbe tulsulyba román nemzetiségű iparosokat választottak be és az elnöki székbe is román embert választottak meg. Az iparosok többsége ezt a választást megfellebbezte, azzal érvelve, hogy az ipartestület tagjainak sorában tulsulyban vannak a magyar és zsidó nemzetiségű tagok, tehát a választás eredménye nem lehet érvényes. A felebbezést már a két első fórum elutasította és nemrég a kereskedelmi és iparügyi miniszter elő került. A minisztérium az ügy megvizsgálása céljából Vuetu iparügyi főfelügyelőt küldte ki, aki érintkezést keresett úgy az ipartestületi elnökséggel, mint a felebbezést beadó kisebbségi elemekkel is. Mint beavatott helyről értesülünk, a miniszter is jóvá fogja hagyni a választás eredményét, mely szerint úgy az előjárásban, mint az elnökségben a román elemek kezében marad a vezetés. Informálódtunk az ipartestületi ügyek jelenlegi állása felől és ott azt a felvilágosítást nyertük, hogy a választások eredményével, ha egyébként nem, azért kellene megelégedniök a kisebbségi elemeknek is, mert a várossal és a kormányval szemben a jelenlegi vezetőség sokkal jobban tudja érvényesíteni érdekeit és akaratát és könnyebben eloszthat mindenféle bizalmatlanságot, mintha az elnökség és előjáróság élén kizárólag kisebbségi iparosok maradtak volna.

Újabb megkötés a devizaforgalomban. Bukarestből jelentik: A központi devizaellenőrző hivatal körrendeletet adott ki, mely szerint a szállítók és általában a külföldi hitelezők rendelkezésére folyósított devizakiutalásokat előbb láttamoztatni

nyira saját érdekeinek védelmét, mint inkább a nagyipar megerősítését célzó tendenciát lát. A kisipar nagyiparosítása semmi egyébbe nem vezetne, mint arra, hogy a nagyipar rövidesen verseny nélkül állana a termelés és fogyasztás piacán s lassan-lassan lehetővé tenné az ipari termelés kartellizozását. A nagyipar versenyen kívül állása így mintegy természetesen az árak korlátlan meghatározására vezetne és a drágaság fokozását tenné lehetővé.

A kisiparosok rendületlenül hisznek abban, hogy az erdélyi, illetőleg romániai kisipar még nem jutott el fejlődése delelőjére és az ipar minden ágában olyan produkcióra képes, amelyeket a gyáripár mai fejlettsége mellett sem tud létrehozni. Ezt a tényt demonstrálja a vásárnapp megnyitott tanoncmunkakiállítás is, mely az egyéni izlésnek, a kézműipari koncepcióknak magas nivójáról tesz bizonyosságot. Az erdélyi kézműiparosság el van tökélve arra, hogy a jelenlegi pozícióját nem adja fel és végsőkig kitart amellett a követelés mellett, hogy a kormány adjon támogatást a kisiparosságnak anélkül, hogy függetlenségét és tradicionális jogait fel kelljen adnia.

kell az Oficial Central de control al devalor-ral. A fedezési devizavásárlásoknál szükséges deklaráció kiállításakor meg kell jegyezni, hogy a kiutalást a központi ellenőrzőhivatal jóváhagyta és mikor történt az engedélyezés. A bankoknál most létező kötésekről borderót kell készíteni és a központi devizaellenőrző-hivatalhoz felterjeszteni.

Erdélyi vállalatok magánvasutai. A magánvasutak engedélyezésére hivatott legfőbb bizottság legutóbbi ülésében foglalkozott az aradi Bonn és Flamm-cég a Vezurnic-völgyben levő vonal elágazására vonatkozó kérdésével. A bizottság úgy döntött, hogy a cég előbb mutassa be első koncesszióját és csak azután fog dönteni. Hasonlóképpen halasztást szenvedett a menyhézai és zágóvölgyi keskenyvágányú vasut tulajdonjogának kérdése is. A bizottság interveniálni fog Budapesten, hogy küldjék el a fenti két vonal eredeti koncesszióját.

A Renner-börgyár törökországi megrendelése. A Renner-börgyár tanulmányi bizottsága visszaérkezett Konstantinápolyból és beszámolt arról, hogy Törökország egyike a legjobb bőripari felvevő piacoknak. A gyár több megrendelést kapott készbőrök és gépsziják törökországi elhelyezésére.

A mai valutapiac

Élénk kereslet jellemezte a mai piacot. Az árak kevés volt, ami az árak szilárdulását vonta maga után. A következő árak alakultak ki: Osztr. korona 302-306, magyar korona 415-420, cseh korona 687-690, svájci frank 41-70-41-80, francia frank 12-60-12-70, dollár 235-236, font sterling 1014-1018, olasz lira 10-25-10-35.

Valutapiac június 24-én:

Bukarest. Devizák: Páris 1260, Berlin - London 1066, Newyork 231-25, Róma 1010, Zürich 40-15, Bécs 32-25, Prága 685, Budapest - Varsó -

Bukarest. Valuták: Napoleon 820-00, márka 55-00, leva 145, török lira 144 font sterling 990, francia frank 1250, svájci frank 40-00, olasz lira 900, drachma 380-00, dinár 255, dollár 228 00, lengyel marka - osztr. korona 33-00, magyar korona 27-00, cseh korona 670.

Zürich. Nyitás-Zárlat: Berlin 135-135, Amsterdam 211³/₈-211-25, Newyork 563-50-563-50, London 2438-50-2438-00, Páris 30-15-30-00, Milano 2436-2435, Prága 1666-25-1666-25, Budapest 71-25-71-75, Belgrád 663-75-665-00, Bukarest 245-00-245-00, Varsó 109-50-69-50, Bécs 79-35-79-35

SPORT

Kerületi tenniszverseny Kolozsvárt. A kolozsvári Comitetul Regional Kolozsvár város bajnokságaiért e hó 30-án, július 1-én és másodikkán kerületi tenniszversenyt rendez a következő versenyszámokkal: I. oszt. férfi-egyes női-egyes, férfi-páros női-páros, vegyes-páros. II. osztály, melyen résztvehetnek azok, kik eddig még nem nyertek díjakat: férfi-egyes női-egyes, férfi-páros női-páros, vegyes-páros. Itjusági verseny, melyen csak 18 évan aluliak vehetnek részt: férfi-egyes, férfi-páros, vegyes-páros. Nevezési díjak egyesre 100 lej, két versenyszámra 150, háromra 200 lej. A versenyt a hetes, nyolcas és kilences pályákon bonyolítják le. Játékidő délelőtt 8-tól 12-ig és délután 4-től 8-ig. Nevezni lehet Angelotti Cornéliánál délelőtt, Calea Victoriei 10. I. emelet 2. ajtó (üzlethelyiség) és délután lakásán Strada Xenophol 17. A versenyen csak a kolozsvári kerülethez tartozók vehetnek részt. Külön meghívókat nem bocsátanak ki.

Uj nemzetközi amatőr-futbalszövetség alakul. A francia sportkörökben arról beszélnek, hogy nemzetközi futball-amatőr-szövetség alakul, amely a FIFA-val szemben a legszigorubb amatőrelvet szándékozik keresztülvinni. A szövetség hír szerint közelebből már megkezdí működését.

A világ legjobb futballcsapata. Egyik párisi sportlap kuriózumúól az olimpiai mérkőzésen mutatott forma alapján a következőképp állítja össze a világ legjobb amatőr-futballcsapatát: De Pra (Olaszország), Masazzi (Uruguay), Ramseyer (Svájc), Andrade (Uruguay), Vidal (Uruguay), Orth (Magyarország), Sedlacek (Csehszlovákia), Samitier (Spanyolország), Petrone (Uruguay) Abegglen (Svájc), Kock (Svédország).

Félméterrel megjavították a díszkoszvetés világrekordját. A rekorder természetesen nem lehet más, mint amerikai atléta. A Jala-egyetem legutóbbi versenyén Glenn Hartant az eddigi 47.58 méteres rekordot, melyet Duocan tartott, 48.39 méterre javította.

Magyar atléták Párisban. A badapesti olimpiai bizottság tegnap esti ülésén a következő atléták párisi kiküldését határozta el: 100 m. síkfutás: Gerő Ferenc és Muskát László. 400 m.: Kurunczy. 4x100 m. stafétafutás: Rózsahegy, Muskát, Kurunczy és Gerő. 10.000 m. és maratónsi futások: Király Pál. 10 km. gyaloglás: Fekete Mihály. Pentatlon és hármasugrás: Somfay. Magasugrás: Gáspár Jenő. Díszkoszvetés: Marvalits Kálmán. Súlydobás: Bedő és Toldi. A magyar törvénycsapat, mely Párisban reprezentálja a magyar színeket, tegnap elutazott Párisba. A csapat tagjai Posta, Berti, Schenker, Terstyánszki és Liechteneker Béla.

A KEREN HAJJESZOD

a haifai héber technikumra eddig 11.000 font sterlinget adott ki. Erec Jiszrael lesz újra a zsidóság vallási és kulturális centruma.

SUCHARD

CSOKOLÁDÉ

HÁZTARTÁSRA ÉS NYERS ÉVÉSRE

Csodabatasu gyógyfürdő!

Erdélyi Pöstyén

Bizusa (Büdöspataka) (Szolnokdoboka - m.)
Biztos gyógyítás csusz, rheuma, köszvény ellen.
Vasuti megálló, szállodák, étterem (rituális). A telepen állandó orvosi felügyelet

Szőrmefestés és
gyapjufestés

TAVASZI RUHAKAT A LEGSZÉBBEN TISZTÍT
"KRISTALY" GŐZMOSÓGYÁR CLUJ
Telefon 500

Gyapju és gyapju-
fonalfestés

Sir

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

K. Adolf, Vulcan. 1. A hagyomány szerint, amelyet azonban történelmi tények nem támasztanak alá, Spanyolország chérem (bojkott) alatt van, vagyis zsidónak ott letelepednie nem szabad. Ez a titalom az inkvizíció idejéből és 1492-ből származik, amikor Spanyolországból az összes zsidókat kiűzték, az ottmaradt marannuszokat (szinleg áttért zsidókat) pedig a legválogatottabb kegyetlenségek között kivégezték. Emiatt az összes akkor élő rabbi chérem alá helyezték Spanyolországot. Az 1912. évi Balkán-háború végén a görög antiszemita nagy pogromot rendeztek a főleg spanyol zsidók által lakott Szalonikiben. A pogrom hírére három spanyol hadihajó jelent meg a kikötőben és felszólították a zsidókat, hogy aki vissza akar térni Spanyolországba, azt diplomáciai védelem alá helyezik és minden formalitás nélkül spanyol állampolgárnak ismerik el. De a zsidók, bár állandó halálos veszedelemben voltak, önértésesen visszautasították a spanyolok ajánlatát. Epp ilyen eredménytelen lesz a spanyol kormány mostani akciója is, amely arra irányul, hogy fényes ígéretekkel visszacsábítsa a zsidókat, akikről Spanyolország elzúllott gazdasági életének talpraállítását reméli. 2. Az egyiptomi kivándorlás feltételeiről németnyelvű levélben érdeklődjek az itteni angol konzulátusnál (British Consulate, Cluj, str. Regala).

Aviva, Entredám. Sajnos, nem vált be. Aviva létere más téren sokkal többet dolgozhat a zsidó nép érdekében.

Z. Sámuel, Hátszeg. Minden diáknak, aki tanulmányai folytatására külföldi utlevelet kér, közzegzői nyilatkozatot kell aláírnia, hogy mindenféle valutakétdvezményről lemond. Azt könnyebben lehet talán elérni, hogy a párisi egyetem tandíjkezdvezményt adjon. Erre vonatkozólag az ott régebben tanuló erdélyi diákok tudnak utbaigazítással segíteni.

Zenész. Határozott hajlama van a zeneszerzéshez, de megfelelő iskolázottság nélkül nem is volna szabad hozzáfogni komponáláshoz. Kottákat különben sem tudunk közölni a Hetilapban.

D. Nachman, Cluj. Bialiknak ezt a versét sikerültebb fordításban már közöltük.

F. Sámuel, Máramarosziget. Levelét áttettük az Erdélyrészi Palesztina-hivatalhoz (Cluj, Calea Regele Ferdinand 48.), amelyetől pontos felvilágosítást fog kapni összes kérdéseire.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Kelmay Ilona bucsuhangversenye. Az a férrő ünneplés, melyben tegnapi bucsuhangversenyén Kelmay Ilonát a közönség részesítette, egy igazán kiforrott, ragyogó kvalitásokkal rendelkező énekesnőnek szólt. Kelmay Ilona tegnapi hangversenyén tudásának és képességeinek legjavát adta: hangja csengően és aranyló tisztasággal szárnyalt és a szívek legmélyébe lopta be a nagy zeneköltők érzéseit, gondolatait. Ugy érezzük, hogy Kelmay Ilona elérte fejlődésének azt a fokát, mely után már a nagyvilági sikerek következnek. Hanganyaga bővült, tónusokban gazdagabb lett, modulációi a legfinomabb árnyalatokig értek. És mindenekelőtt előadómódozóban annyi eredetiség, elbájoló varázs van, mely könnyen érthetővé teszi azt a rajongást, mellyel közönsége elhalmozta. Legnagyobb sikerét Puccini Pillangó-hisasszony-áriájával érte el, de nem kisebb elragadtatást váltott ki Wagner Tanuháuserének Erzsébet-balépőjével. Strauss Daneverének csardás-áriáját frappáns énektudással, megkapó precizitással adta elő. A többi számok is mind kitűnőek voltak. (s. l.)

Fehér Arthur mai szavalóestélye. A vasárnapi szavalóest után ma új műsorrall lép a közönség elé Fehér Arthur, a hírneves szavalóművész. A mai estén *Ady* és *Petőfi* költeményeiből új sorozatot ad elő a művész. Ezeken kívül a román költők reprezentánsai: *Minulescut*, *Emil Isacot*, *Crainicot* szólaltatja meg a művész. A *Szeretem*-ciklusból sok olyan verset és jelenetet fog előadni ezuttal a kiváló recitátor, amit addig nem hallott a közönség. Jegyiket a *Friedmann* és *Lepage*-féle könyvkereskedésben és este a pénziárnál lehet kapni. A szavalóest az unitáriaskollégiumban, este 9 órakor lesz.

A MAGYAR SZÍNHÁZ HETI MŰSORA

Szerda: Kék postakocsi. (Sorozatszám 444)
Csütörtök: Nincs elvámolni valója? (Bohózatopriz. Sorozatszám 445)
Péntek: Huncut a lány. (Operette-ujdonság, először. Sorozatszám 446)
Szombat d. u.: Romeo és Julia. (A Shakespeare-cyklus 19-ik előadása. Egyharmadára leszállított helyárrakkal. Sorozatszám 447)
Szombat este: Huncut a lány. (Sorozatszám 448)
Vasárnap d. u.: Dolovai nábob leánya. (Tolnay Andorral. Mérsékelt helyárrakkal. Sorozatszám 449.)
Vasárnap este: Huncut a lány. (Sorozatszám 450)
Hétfő: Huncut a lány. (Sorozatszám 451)

MOZGÓK MŰSORA

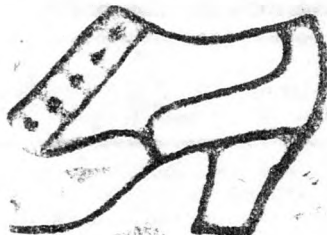
Select-Mozgó: június 25. Csak felnőtteknek Kiskorúaknak szigorúan tilos! *A prostituált leánya.* 8 felvonásos erkölcsdráma, egy nyomorult férjért elbukott nő életéből. Főszerepben Mia Pankan és Reinhold Schunzel.

Uránia-Mozgó: Szerda, jun. 25. Dr. King nagy fakir- és médium-ülést rendez hires egyiptomi Milly médiumával. Az ülések pontosan 9 órakor kezdődnek, felemelt helyárrakkal. Új fakir kísérletek! Megelőzőleg mozi műsor: *A kis ördög.* Szerelmi vígjáték 5 felvonásban. Főszerepben Diamira Jacobini.

RÓTH cipész

CLUJ, Str. St. O. Iosii

volt Szép-utca

Saját készítményű Előírással, hitelesített
jégszekrények ürmértékek
nagy választékban. gyártása.
Üzememben elvállalok mindennemű
fémnyomó munkálatokat.
Grünwald Jakab bádogárüzem P. M. Viteazul 13. Cluj

MEGÉRKEZTEK

a pehely-nyulször-
könnyű kalapok

DRBJA LEI 120.—

**Weisz Siegfried kalap- és uridivatár-
házába Cluj, Calea Reg. Ferdinand 6.**

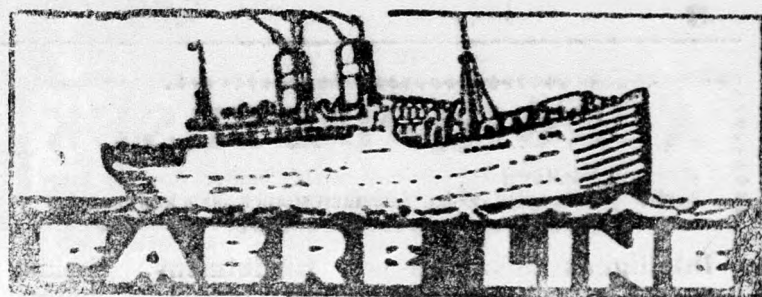
Önmaga ellen vét, ha nem
Nagy és Szilágyi-

ndi festeti és tisztítja ruháját. Cluj, gyár Strada Barjiu (volt Malom-utca) 4. Felvételi helyek: Kosuth Lajos-utca 36. és Galamb-utca 23. szán alatti

**Kiváló minőségű,
kellemes és üdítő**

tordai sör

Gyár: Turda, telefon 5. Főraktár: Cluj, telef. 394

FRANCIA HAJÓZÁSI TARSASÁG
Direkt vonalak — átszállás nélkül
Constanța
direkt
Newyork
Constanța-Jaffa-Marseille
Constanța-Délamerika
Constanța-Canada

Felvilágosításokért és jegyek iránt érdeklődni lehet
„Sarnia“ Pasagiul Comoedia, Bukarest
és a „Reclama“ Cluj Rador

**CEMENT-
IPARI GÉPEK**

Cementtetőcserepek, beton-és salaktéglák, üreges betonblokkok, padló-, járda- és garnitoidlapok gyártására, kézi és erőhajtásra, formák, betoncsövek, kutgyűrűk, lépcsők, vályuk stb. előállítására, közúti, hengerművek, betonkeverők, la-cementfestékek. T. E. jes asbestcement palagyári (Eternit) berendezések. — Betonkeverőgépek

MODERNA

ÉPÍTŐIPARI GÉPEK ÉS RADIATOR
R-T. BRASSÓ, KIS-UTCA 12. SZÁM

Árlapok, költségvetések és látogatás díjmentesen

Használjunk kizárólag

PLANTOL

כשר

legjobb növényzsírt, mert ez tiszta, egészséges és kiadós!
Főtisztelendő Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi felügyelete alatt készült, szigorúan ortodox rituális előírás szerint.

Képviselet: HIENZ VILMOS Cluj

Sir a gyermeke? Miért nem használ Höfer-gyermekhintőport és Höfer-gyermekkrémet

